TJEDNIK HRVATA U MAĐARSKOJ

HRVATSKI glasnik

XXXVI. godina, 45. broj | 5. studenoga 2026. | cijena 300 Ft

Dvadeset godina KUD-a „Podravina”

FOTO: BARCS VÁROS

8. i 9. stranica

Usavršavanje u matičnoj domovini

4. i 5. stranica

Žive veze s matičnom domovinom

10. i 11. stranica

Miholjdanski sajam

12. stranica

Mi jesmo podunavski Hrvati… Bunjevci, Raci i Šokci

Za razliku od nekolicine „Bunjevaca bajske okolice", mi jesmo podunavski Hrvati – Bunjevci, Raci i Šokci. Mi poznajemo svoju prošlost, govorimo svoj materinski jezik, bunjevački, racki i šokački govor. Njegujemo svoje posebnosti, tradicije, običaje, osnažujemo se u svojem hrvatskom identitetu.

Iskazujemo i potvrđujemo to svojim svakodnevnim aktivnostima u našim naseljima, u hrvatskim samoupravama, udrugama i ustanovama. Potvrđujemo to i povezivanjem naših subetničkih skupina u Bačkoj, odnosno Bačko-kiškunskoj županiji, zajedničkim priredbama na polju kulture, nastave hrvatskoga jezika, običaja, vjerskog života, sporta... Potvrđujemo to iz dana u dan, iz godine u godinu, svojim zajedništvom i povezivanjem na zajedničkim županijskim priredbama, i to kao domaćini, organizatori i suorganizatori.

Tako je to bilo i na posljednjoj priredbi bačkih Hrvata koja se redovito i naizmjenično priređuje u mađarskom i vojvođanskom dijelu Bačke, u Srbiji i Mađarskoj, kad smo 10. listopada u Čavolju bili s domaćinom IX. Festivala kulturne baštine „Bunjevci bez granica", čiji su organizatori hrvatske samouprave Čavolja, Bikića i Sentivana te Hrvatska samouprava Bačko-kiškunske županije (HS BKKŽ) i Kulturni centar bačkih Hrvata (KCBH). Ni mjesec dana prije toga uzorna suradnja okupila nas je i na Županijskoj Berbenoj svečanosti u Baškutu u suorganizaciji hrvatskih samouprava Baškuta i Gare te HS-a BKKŽ i KCBH-a.

Uvjeren sam da ćemo sve to potvrditi i na Državnom danu Hrvata u Mađarskoj 14. studenoga u Baji, u spomen na obljetnicu utemeljenja samostalne krovne udruge Hrvata u Mađarskoj 1990. godine, a u suorganizaciji Saveza Hrvata u Mađarskoj i Hrvatske državne samouprave.

Kao grane hrvatskoga stabla ponosni smo na svoje posebnosti, na svoj bunjevački, racki i šokački govor koji obogaćuje hrvatski jezik. Naša kultura, nošnja, tradicija i običaji obogaćuju hrvatsku kulturu. Za razliku od spomenutih pojedinaca, koji usprkos svim povijesnim i jezičnim činjenicama tvrde da nisu Hrvati, mi svoje zajedništvo temeljimo na našoj prošlosti i podrijetlu. Njegujemo osjećaj nacionalnog zajedništva umjesto razdvajanja.

S. B.

GLASNIKOV TJEDAN

„Posebno je zanimljivo što je hrvatska strana sastanak opisala kao priliku za novu fazu hrvatsko-mađarskih odnosa, usmjerenu prema konkretnim projektima."

Zagreb je 6. listopada bio mjesto važnog susreta četiriju hrvatskih i mađarskih ministara. Hrvatski ministar vanjskih i europskih poslova Gordan Grlić Radman i ministar gospodarstva Ante Šušnjar ugostili su mađarsku potpredsjednicu Vlade i ministricu vanjskih poslova Anitu Orbán te ministra gospodarstva i energetike Istvána Kapitányа. Razgovori su obuhvatili bilateralne odnose, gospodarstvo, energetiku, sigurnost i obranu, prometno povezivanje te aktualna europska i međunarodna pitanja.

No, važnije od širokog popisa tema jest činjenica da se u Zagrebu govorilo vrlo konkretno o projektima koji bi trebali odrediti budućnost hrvatsko-mađarskih odnosa. Posebno mjesto zauzela je energetika. Hrvatska je spremna svoje energetske kapacitete, prije svega JANAF i LNG terminal na Krku, staviti u funkciju sigurnije i raznovrsnije opskrbe srednje Europe, dok je mađarska strana istaknula važnost hrvatske infrastrukture za vlastitu energetsku sigurnost. Razgovaralo se i o povećanju kapaciteta plinske povezanosti dviju zemalja te nastavku dijaloga između MOL-a i JANAF-a.

Posebno je zanimljivo što je hrvatska strana sastanak opisala kao priliku za novu fazu hrvatsko-mađarskih odnosa, usmjerenu prema konkretnim projektima. Ante Šušnjar pritom je istaknuo da se vidi određeni zaokret u pristupu te da ga sada treba potvrditi konkretnim koracima.

Takav pristup vidi se i u dogovoru o zajedničkom projektu istraživanja i proizvodnje prirodnog plina na području Zaláta – Dravica. Mađarska ga je ocijenila mogućim prvim uspješnim projektom novog poglavlja energetske suradnje. Govorilo se i o daljnjem razvoju prekogranične prometne infrastrukture, uključujući cestovne i željezničke veze te novi most između Kerestura i Kotoribe.

I gospodarstvo daje čvrstu podlogu tim razgovorima. Mađarska je jedan od važnih gospodarskih partnera Hrvatske, a mađarske su tvrtke u Hrvatskoj dosad uložile oko 5,4 milijarde eura. Robna razmjena dviju zemalja u 2025. godini dosegnula je 4,36 milijardi eura, dok je u prvih šest mjeseci 2026. porasla za 17,4 posto u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Hrvatsko-mađarski odnosi, dakle, imaju mnogo više sadržaja od političkog dijaloga dviju vlada. Povezuju ih gospodarstvenici, energetika, promet, turizam, sigurnost, nacionalne manjine i svakodnevni život ljudi s obiju strana granice. Kako je istaknuo Gordan Grlić Radman, upravo ljudi – gospodarstvenici, znanstvenici, umjetnici, pripadnici nacionalnih manjina, turisti i stanovnici pograničnih područja – najčvršće povezuju dvije zemlje.

Zato će se budućnost hrvatsko-mađarskih odnosa manje mjeriti političkim izjavama, a više time hoće li se dogovoreno pretvoriti u konkretne projekte. Zagreb je za to pokazao spremnost, a susret četiriju ministara otvorio je prostor da dobrosusjedski odnosi dobiju novu, praktičnu dimenziju. Jer razgovara se o gradnji mostova preko Mure i Drave, prometu kroz luke i autoceste, plinovode i naftovode, o tvornicama i školama, manjinskim zajednicama i svakodnevnim kontaktima ljudi. Upravo će po tome trebati mjeriti novi zamah hrvatsko-mađarskih odnosa.

Branka Pavić Blažetin

HRVATSKI glasnik

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

35 GODINA HRVATSKOG GLASNIKA

Večer hrvatskih narodnih pripovjedaka

O neiscrpnom bogatstvu hrvatskih narodnih pripovjedaka govori Đuro Franković.

Dan mađarske narodne priče svake se godine obilježava 30. rujna, na dan rođenja mađarskoga sakupljača i kazivača narodnih pripovjedaka Eleka Benedeka. Taj se dan obilježava u duhu čitanja pripovjedaka. Udruga „Könyv(tár)támasz" i Državna knjižnica za strane jezike, uz potporu Fonda Ministarstva ljudskih resursa, 2013. godine pokrenuli su programski niz u sklopu kojeg se predstavljaju narodne pripovijetke manjina u Mađarskoj. Godine 2013. predstavile su se narodne pripovijetke Slovaka i Roma, 2014. blago njemačke zajednice, a ove su godine prikazane hrvatske narodne pripovijetke. U bajkoviti svijet hrvatskih narodnih pripovjedaka, o njihovim posebnostima po etničkim skupinama Hrvata u Mađarskoj publiku je uveo etnograf Đuro Franković. U svom je uvodniku gosp. Franković govorio o izumiranju pričanja i sakupljanja toga narodnosnog blaga na pojedinim europskim područjima, te o ulozi i svrsi narodnih priča jer, kako reče, njihov je cilj prenositi moralne vrednote, istovremeno ukazati na takozvanu ljestvicu pravih vrijednosti. Sakupljački rad pripovjedaka na onim područjima Podravine, Baranje, Bačke, u okolici Budimpešte, u zapadnoj Mađarskoj ili u Zalskoj županiji gdje obitava hrvatska zajednica, po riječima Đure Frankovića, mogu se smatrati stručno dragocjenim i prava su rijetkost. Poradi ilustracije naveo je nekoliko naslova i sakupljača narodnih pripovjedaka, primjerice Nikolu Tordinca „Dijete i šarkanj", Ernesta Eperjessyja „Piše pismo Kraljeviću Marko" ili Živka Mandića „Latice ivančice", te ne u posljednjem redu bogati naslovni skup svoga sakupljačkog rada poput „Baranjski biseri", „Zlatne niti" ili „Krikus-krakus".

Pojedine svojstvene legende hrvatske zajednice u Mađarskoj nose u sebi motive staroslavenske vjere, ulogu vrhovnoga božanstva Peruna preuzima Franjo Marčetin, a lik njegova glavnoga protivnika boga zemlje, voda i podzemlja Velesa poistovjetit će đavao. Također među glavnim likovima tih pripovjedaka često se pojavljuje i Ciganin, koji će nasamariti đavla, u erotskim pričama je mudriji od svećenika, ali ipak ne može prevariti krsnu kumu smrt, kao što ni lukavoga vojnika. Đuro Franković govoreći o motivu seksualnosti, što je, kako kaže, izostalo iz pripovjedaka, govorio je o martinačkome kreativnom kazivaču Andriji Hidegu, koji je tijekom šezdesetih godina pričao i tako prenosio pripovijetke toga kraja. Pri kraju večeri profesionalna kazivačica narodnih pripovjedaka Marijana Kovač, na veliko zadovoljstvo publike, na mađarskom jeziku kazivala je pripovijetke iz zbirke Đure Frankovića „Katona a majmok országában".

Zahvalna publika

Nakon te uistinu čarobne večeri s bogatstvom podataka, slušatelju nije preostalo ništa drugo, nego nastaviti priču doma čitajući narodne pripovijetke.

Kristina Goher

Procjenjivanje jezičnih kompetencija učenika iz hrvatskoga jezika

U organizaciji Hrvatskog pedagoškog i metodičkog centra 21. svibnja 2026. godine prvi je put održano Procjenjivanje jezičnih kompetencija učenika iz hrvatskoga jezika u hrvatskim manjinskim školama u održavanju Hrvatske državne samouprave u školskoj godini 2025./2026. s potporom Vlade Mađarske (NKUL-KP-1-2026/2-000218).

U pilot-programu sudjelovali su učenici 6. i 8. razreda Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma Santovo, učenici 6. i 8. razreda Hrvatskog vrtića, osnovne škole i gimnazije „Mate Meršić Miloradić" te učenici 6., 8. i 10. razreda Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže. Tijekom mjerenja vrednovane su četiri ključne jezične kompetencije: razumijevanje pročitanoga teksta, pismeno izražavanje, razumijevanje slušanoga teksta te jezično-gramatičko znanje. Cilj ovoga dijagnostičkog mjerenja bio je dobiti jasniji uvid u razinu jezičnih kompetencija učenika, pratiti učinkovitost dosadašnjega rada te prepoznati područja koja zahtijevaju dodatni razvoj i podršku. Prikupljeni rezultati poslužit će kao važna smjernica za daljnje planiranje nastavnih sadržaja i metoda rada u nastavi hrvatskoga jezika. Važno je istaknuti da mjerenje nije zamišljeno kao ocjenjivanje učenika ni uspoređivanje škola, nego kao alat za zajedničko promišljanje, suradnju i unapređenje kvalitete nastave. Poseban naglasak stavljen je na jačanje jezičnih kompetencija, očuvanje hrvatskoga jezika i identiteta te motivaciju učenika i nastavnika za daljnji rad. Ovo prvo dijagnostičko mjerenje predstavlja važan korak u sustavnom praćenju i razvoju hrvatskoga manjinskog obrazovanja u Mađarskoj te postavlja temelje za buduća mjerenja i daljnje unaprjeđenje nastave hrvatskoga jezika.

Usavršavanje nastavnika hrvatskoga jezika

U organizaciji Hrvatskog pedagoškog i metodičkog centra Hrvata u Mađarskoj i Hrvatske državne samouprave u Pansionu „Zavičaj" u Vlašićima na otoku Pagu od 17. do 20. rujna održano je Usavršavanje nastavnika hrvatskoga jezika. Usavršavanju se može nazočiti na poziv organizatora. Hrvatski pedagoški i metodički centar Hrvata u Mađarskoj na usavršavanje je pozvao nastavnike iz dvojezičnih škola te škola s predmetnom nastavom. Kako doznaje Hrvatski glasnik, usavršavanju je s gostima nazočilo 65 polaznika iz 16 škola u Mađarskoj.

Polaznike usavršavanja pozdravio je i glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Ivan Gugan

Polaznike usavršavanja na svečanom su otvaranju, uz ravnateljicu Hrvatskog pedagoškog i metodičkog centra Hrvata u Mađarskoj Žanet Vörös, pozdravili glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Ivan Gugan, predsjednik Hrvatske državne samouprave Silvestar Balić i voditeljica Croaticuma dr. sc. Ana Grgić.

Ovogodišnje usavršavanje obuhvaćalo je nekoliko važnih tema, među kojima je bio i pilot-program Procjenjivanje jezičnih kompetencija učenika iz hrvatskoga jezika u hrvatskim manjinskim školama u održavanju HDS-a u školskoj godini 2025./2026. O spomenutom procjenjivanju predavanje su održale dr. sc. Timea Bockovac s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu, dr. sc. Ivančica Banković Mandić s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (Croaticum – Centar za hrvatski kao drugi i strani jezik) te ravnateljica Hrvatskog pedagoškog i metodičkog centra Hrvata u Mađarskoj Žanet Vörös. Govorile su na temu Opći cilj te osnovna načela projekta i izrada testova. Dr. sc. Ivančica Banković Mandić predstavila je Pilot-program procjenjivanja jezičnih kompetencija učenika te održala radionice o unapređivanju jezičnih vještina na različitim razinama prema ZEROJ-u.

Predavanje „Tehnike i metode za razvoj asocijativnog i divergentnog razmišljanja – primjer dobre prakse za poučavanje hrvatskog jezika" održala je Sonja Periškić Pejak iz Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu.

Publikaciju „Moje prve riči – četverojezični slikovni rječnik za male i velike" te kreativne i razigrane aktivnosti povezane s rječnikom predstavila je Ingrid Klemensits, suradnica tjednika gradišćanskih Hrvata iz Austrije „Hrvatske novine".

O budućim smjerovima narodnosne politike predavanje je održao zamjenik državnog tajnika nadležan za odnose s nacionalnim manjinama u Ministarstvu za društvene odnose i kulturu György Rágyanszki, koji je u Vlašiće došao sa suradnicima.

Gradišćanske plesove i igre, odnosno plesove za djecu, poučavala je Martina Korláth, članica Folklorne grupe Koljnof, dok je pomurske plesove podučavala Gordana Gulyás, članica Folklornog društva „Murica".

U sklopu usavršavanja održan je panel „Identitet te smjernice hrvatskog manjinskog obrazovanja u Mađarskoj" na kojem su sudjelovali ravnateljica Hrvatskog pedagoškog i metodičkog centra Žanet Vörös, predsjednik HDS-a Silvestar Balić, voditeljica Croaticuma dr. sc. Ana Grgić te dr. sc. Timea Bockovac.

U središtu ovogodišnjeg usavršavanja bili su hrvatski jezik, njegovo poučavanje i procjenjivanje jezičnih kompetencija učenika u hrvatskim manjinskim školama u Mađarskoj, ali se našlo vremena i za fakultativne programe kao što je izlet u grad Pag, posjet Lunju i izlet brodom na otok Rab.

Branka Pavić Blažetin

Intervju

ROBERT RONTA:

„Želim da hrvatski jezik bude prisutan u svakom dijelu školskog života.”

Razgovarala: Branka Pavić Blažetin

Novi ravnatelj Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže u Pečuhu Robert Ronta preuzeo je dužnost 7. srpnja. Nova školska godina već je počela, a pred ravnateljem je bio zahtjevan zadatak – u kratkom vremenu upoznati ustanovu, djelatnike i učenike, pripremiti nastavu, organizirati rad te postaviti temelje za ostvarivanje programa koji je zacrtao u svojoj kandidaturi.

U razgovoru za Hrvatski glasnik Robert Ronta govori o razlozima zbog kojih se odlučio prihvatiti ravnateljske dužnosti, svojim planovima i prioritetima, organizaciji nastave, radu učeničkog doma i vrtića, kadrovskoj strukturi, financijskoj odgovornosti, suradnji s Hrvatskom državnom samoupravom, roditeljima i djelatnicima te o želji da škola bude prepoznata kao kvalitetna, otvorena i zajednička ustanova.

Ravnateljska dužnost u ovako velikoj ustanovi zasigurno je velik izazov. Kako ste se odlučili na tu veliku promjenu u osobnom i stručnom životu? Kako je izgledalo Vaše prvo razdoblje na mjestu ravnatelja?

Ne znam, jednostavno je došlo do toga da sam ondje gdje sam dosad radio osjetio kako trebam nešto promijeniti. Nakon deset godina mogu reći da sam se malo zasitio i da sam trebao potražiti neke nove izazove. Kad se pojavila mogućnost da se prijavim na natječaj za ravnatelja ove ustanove, odlučio sam pokušati. Predao sam prijavu i uspio sam.

Da, školska je godina počela. Budući da sam 7. srpnja preuzeo dužnost ravnatelja, imao sam otprilike mjesec dana da se upoznam s ustanovom, nastavnicima, odgojiteljicama i svim zaposlenicima koji rade u školi. Više-manje sam u tome uspio. Sa svakim sam se mogao dogovoriti o onome što sam smatrao potrebnim.

Dosta sam pomoći dobio od nastavnika u pripremi školske godine: pri podjeli sati, izradi satnice i rasporeda te pri organizaciji i podjeli učenika u skupine. Nastavnici su mi u tome mnogo pomogli.

Kad ste se prijavljivali na natječaj, sigurno ste morali razmišljati o tome što želite ostvariti u svojem petogodišnjem mandatu. Koje ste ciljeve istaknuli u svojem programu kao najvažnije?

Da, tako je. Prije svega naglasio sam njegovanje hrvatskog jezika. Želim da se hrvatski

jezik upotrebljava kao materinski jezik u razgovoru, na satu, za vrijeme odmora, na različitim programima i priredbama. Želim da pokušamo postići to da djeca komuniciraju na hrvatskom jeziku, a ne na mađarskom.

Drugo je njegovanje hrvatske kulture i povijesti Hrvata. Mislim da se i dosad na tome dobro radilo, ali uvijek ima i prostora za poboljšanje.

Treće što sam naglasio jest potreba da s nastavnicima izgradimo zajedništvo, da zajedno radimo i da među nama ne bude nesuglasica. To je važno kako bi škola bila dobra i kako bi imala dobar glas. Ako je škola na dobrom glasu, nećemo imati problema s upisom djece ni u osnovnu školu ni u gimnaziju.

Četvrta je važna točka komunikacija – otvorena, iskrena i pravodobna. Informacije trebaju dolaziti do svih kako treba tako da svatko iz prve ruke zna što se događa.

I naposljetku, rekao sam da su moja vrata otvorena. Svatko može doći k meni s problemom, inicijativom ili bilo čim što se dogodi. Želim znati sve što se događa u ustanovi kojom ravnam. Bez toga ne mogu rješavati ni probleme ni zadatke.

U ovih mjesec dana vidio sam da to funkcionira. Nastavnici mi se redovito obraćaju s pitanjima i problemima. Ponekad su to velike stvari, a ponekad sitnice, ali možda ne žele sami odlučiti pa traže moju pomoć. Mislim da će takav način rada funkcionirati i ubuduće.

Koga ste izabrali za svoje najbliže suradnike? Mislim pritom na zamjenike, voditelje učeničkog doma i vrtića te voditelje stručnih aktiva.

Tražio sam da zamjenici koji su bili na tim dužnostima – Gergő Kovács i Rita Magyar – ostanu. Gergő je to prihvatio i ostao je na svojoj dužnosti. Rita nažalost nije prihvatila taj posao. Rekla je da ne želi više raditi kao zamjenica, nego kao nastavnica.

Za pojedine aktive pronašao sam ljude za koje sam mislio da bi mi mogli pomoći. Neki su ostali, a neke sam zamijenio. U vrtiću je ostala dosadašnja voditeljica Anka Bunjevac, dok je Ágnes Tomola nova voditeljica učeničkog doma.

Treba naglasiti da su svi oni sad dobili mandat na godinu dana. Želimo vidjeti mo-

Prvašići

žemo li zajedno raditi ono što ja tražim, ali i ono što oni žele. Nakon toga odlučit ćemo hoće li ostati do kraja mojega mandata ili će biti potrebno neke osobe promijeniti.

Još jedna promjena odnosi se na učeničko vijeće. Uveo sam dva učenička vijeća – jedno za osnovnu školu, a drugo za gimnaziju. Mislim da učenici gimnazije imaju drukčija razmišljanja i potrebe. Oni su odrasliji od učenika osnovne škole i zato sam ih odlučio odvojiti.

Obvezna satnica u školi iznosi 24 sata. Svi imaju punu satnicu jer imamo dosta razreda. Neke smo razrede morali podijeliti jer je u njima bilo previše učenika. Tako smo podijelili i četvrti i osmi razred jer i ondje imamo velik broj učenika.

Ukupno imamo 83 zaposlenika. U taj broj ulaze nastavnici, odgojiteljice, svi pomoćni djelatnici, čistačice, zaposlenici u kuhinji i računovodstvu, dakle svi koji rade u ustanovi.

Imamo 43 nastavnika s kojima smo počeli školsku godinu, šest odgojiteljica i tri pedagoška asistenta. Ostali zaposlenici rade kao čistačice, kuhari i djelatnici u ekonomatu.

Još jedna promjena koju sam želio provesti jest odvajanje rada u učeničkom domu od rada u školi. Oni koji rade u učeničkom domu trebali bi raditi samo ondje, a oni koji rade u školi samo u školi. Ove godine to nisam mogao u potpunosti provesti jer nam satnica to nije omogućila. Nekima je nedostajalo sati pa sad poslijepodne dežuraju u učeničkom domu prije večere. Jednostavno ne vidim mogućnost da osobe koje rade u učeničkom domu istodobno rade i u školi, osobito u poslijepodnevnim satima. To je fizički teško organizirati. Druga je stvar što mislim da će se osoba koja radi samo jedan posao bolje zalagati za njega i kvalitetnije obavljati svoje zadatke nego ako je podijeljena između dviju ustanova ili dviju vrsta posla.

U učeničkom domu trenutačno je oko 80 učenika, od kojih su 34 gimnazijalci naše škole.

Imamo dvije osobe koje rade isključivo u učeničkom domu i jednu osobu koja radi noću. Voditeljica je postala druga osoba jer je dosadašnji voditelj rekao da više ne želi nastaviti na toj dužnosti.

Održavatelj je ustanove Hrvatska državna samouprava. Jesu li broj djece, učenika i odgojno-obrazovnih skupina bili unaprijed određeni ili se nešto mijenjalo?

To je bilo unaprijed određeno i ništa se nije mijenjalo. Još prije upisa, negdje u travnju, odnosno krajem travnja ili početkom svibnja, određene su mogućnosti za novu školsku godinu.

Dobili smo mogućnost pokrenuti nulti razred s deset učenika i dva prva razreda, svaki s po 19 učenika. Dobili smo mogućnost pokrenuti i vrtić u četiri skupine, ali zbog manjeg broja djece nismo mogli organizirati četiri skupine, nego samo tri.

Radimo u velikoj ustanovi koja ima ukupno 414 polaznika. U tu brojku ulaze vrtić, osnovna škola i gimnazija. Učenički dom nije uključen u tih 414 polaznika, a njegove usluge upotrebljava oko 80 učenika.

Jesu li sve nastavne struke pokrivene? Imate li dovoljno stručnog kadra ili neke nastavnike i stručnjake morate angažirati izvana?

Nažalost, nemamo sve struke pokrivene. Nemamo nastavnika likovne kulture, a nemamo ni nastavnika glazbene kulture jer je dosadašnji nastavnik otišao u mirovinu. Dakle, te sate trenutačno nemamo pokrivene vlastitim kadrom.

Neke smo predavače morali angažirati izvana. Tako će, primjerice, geografiju predavati Andor Végh. Angažirali smo i jednu nastavnicu za informatiku jer neka djeca žele polagati maturu iz informatike, a nemamo informatičara. Za gimnaziju smo zato izvana angažirali stručnjakinju koja će pripremati učenike za maturu iz tog predmeta.

Angažirali smo i još jednu stručnu osobu za rad s djecom s posebnim potrebama jer imamo mnogo sati koje treba pokriti. Budući da imamo samo jednu defektologinju, Mártu Ronta Horváth, uzeli smo još jednu mladu stručnjakinju koja upravo završava studij defektologije.

U prvom razredu imate čak dva odjela, 1. a i 1. b, svaki s po 19 učenika. To su vrlo lijepe brojke. Odakle su ta djeca? Jesu li uglavnom došla iz vašega vrtića ili ima i učenika iz drugih vrtića?

Da, gotovo sva djeca iz našega vrtića upisala su se u našu školu. Naravno, da nije bilo djece koja su došla iz drugih vrtića, ne bismo imali ukupno 38 prvaša. Među njima ima i djece koja su došla iz drugih vrtića.

Učiteljice imaju velik posao pred sobom. Djeca koja su došla iz našega vrtića već donekle znaju hrvatski jezik, a djeca koja su došla iz drugih vrtića hrvatski uglavnom uopće ne znaju. Zato je velik zadatak učiteljica da ih na neki način izjednače, odnosno da sva djeca dođu na približno jednaku razinu znanja hrvatskoga jezika kako bi mogla pratiti nastavu na hrvatskom jeziku. Mislim da to neće biti problem jer učiteljice imaju veliko iskustvo i znaju kako se takve situacije rješavaju.

U vrtiću su prije bile četiri skupine, a sad su tri. Broj djece se smanjio. Sad imamo oko dvanaestero djece manje. To je, praktično, jedna vrtićka skupina. Skupine su dosta velike, od 24 do 26 polaznika, koliko je dopušteno.

Sat povijesti

S prijateljima u Zagrebu

Kad je riječ o narodnosnim ustanovama i dvojezičnoj nastavi, postoji mogućnost da skupine budu manje. Zašto se ta mogućnost ne koristi u većoj mjeri?

Mogućnost postoji, ali financiranje se određuje prema broju djece. Za manji broj djece dobiva se i manje sredstava. Kad bismo imali četiri skupine, trebali bismo imati osam odgajateljica i četiri pomoćne djelatnice. To je moguće samo ako bi održavatelj prihvatio dodatno financiranje. Financiranje se određuje prema broju djece. Postoji određeni izračun, odnosno koeficijent prema kojem se određuje koliko se odgajateljica može financirati. U vrtiću koji ima 71 dijete prema tom izračunu imamo 5,9 odgajateljica. To znači da se financira najviše šest odgajateljica.

U razredu

Mogućnost dijeljenja razreda na skupine postoji. Primjenjujete li je u svim razredima?

Ne u svim. Mogućnost postoji, ali mislim da nema smisla dijeliti razred u kojem ima 14, 15 ili 16 učenika. Ondje gdje su 22 učenika podjela već ima smisla. U nižim razredima nemamo više od 20 učenika u jednom razredu, pa se ondje nastava ne dijeli. U višim razredima podijelili smo četvrti i osmi razred, ostali nisu podijeljeni. U gimnaziji se dijeli nastava stranog jezika, odnosno engleskog jezika, prema razini znanja učenika. Dijeli se i hrvatski jezik, ali samo u nekim razredima. U devetom i desetom razredu nastava je podijeljena, u jedanaestom i dvanaestom nije. Moglo bi se podijeliti, ali mislim da nema smisla držati nastavu u skupinama od šest ili sedam učenika. Ako, primjerice, imamo 13 učenika i podijelimo ih u dvije skupine, u svakoj bi bilo šest ili sedam učenika.

S druge strane, kad u razredu imamo 20 učenika, to je već velika skupina i teško je kvalitetno raditi s njima. Ne može se provesti svaka nastavna i metodička aktivnost onako kako bi trebalo. Zato smo odlučili da zasad ne treba sve razrede dijeliti. S novim predsjednikom HDS-a Silvestrom Balićem već sam više puta razgovarao. Imamo slično viđenje škole i mislim da neće biti problema. Razgovarali smo među ostalim o broju djece, o tome da pokušamo upisati što veći broj učenika i da se razredi ne dijele bez potrebe. Naime, mi smo financijski vezani uz okvir koji dobivamo od održavatelja, HDS-a. Moramo voditi računa o financijama i o tome kako trošimo sredstva.

Ustanova je specifična i po tome što može ostvarivati vlastite prihode – od učeničkog doma, kuhinje, iznajmljivanja prostora i drugih aktivnosti. Kako to funkcionira?

Još ne znam točno koliko se može zaraditi u godini i kako je to dosad funkcioniralo.

Kuhinja, primjerice, ima prihode uglavnom kad se organiziraju neke priredbe. Od učenika nema posebnih prihoda jer je ono što se dobije dovoljno za održavanje kuhinje, nabavu namirnica i plaće. Postoje i određene državne potpore.

Učenički dom može ostvarivati prihode tijekom vikenda ili praznika kad u njemu borave djeca izvana, primjerice sportaši. Ta se djeca računaju kao učenici doma i za njih se dobiva glavarina. To nam donosi nešto dodatnih sredstava i omogućuje nešto veći financijski okvir, ali točne brojke još ne znam.

Marljivo se pišu prva slova

Kad govorimo o školi, ne možemo zaobići brojne aktivnosti koje se odvijaju izvan redovne nastave, a ni međunarodne programe. Koje su se aktivnosti već održale i što slijedi u narednom razdoblju?

Događaji su već počeli, brucošijada je bila jučer. Prema onome što sam čuo, vrlo je dobro uspjela. Ja, nažalost, nisam mogao biti nazočan. Djeca i razrednici vrlo su dobro sve organizirali i sve je prošlo u najboljem redu. Naravno, učenici imaju i druge nastupe. Danas će škola nastupati na Kobasijadi s plesnim i tamburaškim programom.

Sljedeći tjedan nastavnici će ići na stručno usavršavanje UPAG-a koje organizira Metodika. Takvih ćemo aktivnosti imati svakoga mjeseca, a njihov će se broj postupno povećavati kako budemo dublje ulazili u školsku godinu. Škola ima i razvijenu prijateljsku međunarodnu suradnju sa školama u Republici Hrvatskoj, tako da radimo i na tome.

Najveća želja za ovu školsku godinu?

Najveća mi je želja da sve prođe dobro i bez većih problema. Želio bih da se situacija smiri, da svatko prihvati da moramo zajednički raditi i da svi shvate da je škola naša zajednička ustanova. Naravno, nije realno očekivati da će uvijek sve biti sto posto dobro i da će svi biti zadovoljni. To je sigurno nemoguće kad imate toliko ljudi i toliko različitih karaktera. Ali pokušat ćemo sve napraviti tako da svakomu bude što bolje.

Dvadeset godina KUD-a „Podravina”

Dva desetljeća čuvanja podravske hrvatske baštine

Za Hrvate grada Barče i Podravine 3. listopada bio je posebno svečan. Protekao je u znaku obilježavanja 20. obljetnice KUD-a „Podravina”, čiji je program počeo već dan prije tradicionalnim kuglanjem u Barči, a nastavljen je bogatim programom u subotu. Dvodnevnim događanjima barčanski KUD „Podravina” obilježio je dvadeset godina kontinuiranog rada.

Posjetitelji su mogli obići Gradski muzej Drava i upoznati se s bogatom podravskom baštinom, među ostalim i s nasljeđem podravskih Hrvata. U Srednjoj školi „Dráva Völgye”, gdje je održan središnji program proslave, zainteresirani su mogli pogledati izložbu narodnih nošnji i glazbala te prigodnu izložbu „Dvadeset godina u slikama”. Kulturna udruga „Podravina” tijekom proteklih je dvadeset godina postala jedna od važnih čuvarica hrvatske narodnosne kulture u Podravini.

U poslijepodnevnim satima domaćini i gosti družili su se na obali Drave, kod barčanskog turističkog centra, uz ples i glazbu na otvorenom.

Danas je na čelu KUD-a Anita Vertkovci Szakács

Svečani program

Središnji program održan je u auli Srednje škole „Dráva Völgye”. KUD „Podravina” u toj je prigodi pozvao svoje prijatelje na zajednički nastup. Uz domaćine iz KUD-a „Podravina” u programu su sudjelovali članovi HKUD-a „Valpovo 1905”, KUD-a „Drava” iz Lukovišća, s kojim barčanski KUD već pet godina zajednički nastupa, KUD-a „Ladislav Matušek” iz Kukinja, barčanskog ansambla „Boróka” te Tamburaškog sastava „Misija”.

Podravci iz Barče

Svojevrsnom himnom podravskih Hrvata, pjesmom „Podravino moja mila”, domaćini su otvorili svečanost i pozdravili okupljene.

Slavljenici

Među nazočnima bili su predsjednik Hrvatske državne samouprave Silvestar Balić, gradonačelnica Barče Erika Röszler Ander, bivši glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga i brojni drugi gosti.

Gradonačelnica Barče Erika Röszler Ander u svojem je pozdravnom govoru istaknula kako na objema obalama Drave već stoljećima zajedno žive ljudi različitih narodnosti i jezika te da njihov suživot i poštovanje prema različitim kulturama obogaćuju taj kraj.

„No tradicije žive samo dok postoje oni koji ih prenose dalje. Za to je potrebna ljudska prisutnost: potrebne su zajednice koje će ponovno odjenuti te nošnje, oživiti te pjesme, naučiti te plesne korake i potom ih prenijeti sljedećim naraštajima”, istaknula je gradonačelnica.

TRENUTAK ZA PJESMU

Podravina ravna

pokraj vode Drave, ravna Podravina
zemla vodoplavna – nama domovina

nju otava bujna i detela krasi
lasi od koruze i šenice klasi

Podravina ravna s krovimi črlenim
i žotimi plasti – najdraža si meni

Dubravko Ivančan

Predsjednik HDS-a Silvestar Balić, gradonačelnica Barče Erika Röszler Ander

Od prvih članova do današnjeg KUD-a

Prije dvadeset godina tadašnji predsjednik Hrvatske samouprave Barče István Jankovics iz Novoga Sela (Tótújfalu) pokrenuo je inicijativu za osnivanje folklornog društva. Naišao je na velik odaziv barčanskih Hrvata koji su u taj grad dolazili „trbuhom za kruhom" iz okolnih podravskih sela, u kojima su Hrvati živjeli stoljećima i iz kojih su se doseljavali u Barču, gdje su pronašli svoj novi dom. Među njima bio je i sam István Jankovics.

???

Okupio je prve članove društva, među kojima su bili Jozo Janković (Öcsi), László Sévó i Marika Sévó, Franjo Dudaš i Ibolya B. Dudaš, Jozo Gulyás i Ibolya Gulyás, Árpád Zsibrek, Vince Fucskár, Gabriella B. Vaczkóné, Éva Greguricz, Andrea F. Kovácsné, Jánosné Csende (Ilika), Istvánné Nyári (Annus néni) i Imre Németh. Nažalost, nekih od njih danas više nema među nama.

Posebno mjesto zauzima i Karola K. Pandurné (Dragica), koja možda nije bila među utemeljiteljima, ali je tijekom svih dvadeset godina bila uz društvo kao njegova stalna pomagačica.

Tijekom godina u društvo su se uključivali brojni Hrvati koji i danas žive u Barči, ali i mnogi simpatizeri hrvatske kulture mađarskoga podrijetla. Cilj društva ostao je isti – vjerodostojno predstavljati kulturu podravskih Hrvata glazbom, plesom, pjesmom i narodnim nošnjama.

Posljednjih godina KUD „Podravina" posebno uspješno surađuje s KUD-om „Drava" iz Lukovišća sa zajedničkim ciljem prikupljanja, očuvanja i predstavljanja podravske tradicije.

Samo dvije godine nakon osnutka u Barču su počeli redovito dolaziti voditeljica i koreografkinja Vesna Velin te glazbenik Zoltán Vízvári. Svojim su znanjem i predanošću počeli umjetnički voditi KUD, a potom su se počeli nizati uspjesi i gostovanja – najprije u podravskim naseljima, a zatim diljem Mađarske i Hrvatske, pa i šire.

Tijekom dvadeset godina kroz KUD je prošlo više od dvadeset svirača, a u njegov se rad tijekom godina uključilo i sedamdesetak plesača na duže ili kraće vrijeme.

Mnogi su od nekadašnjih članova i danas uz KUD, a neki ga, nažalost, gledaju „s nebeskih visina". Neki su ostarjeli ili se umirovili. Generacije su se mijenjale, kao i članovi orkestra, ali je želja za očuvanjem tradicije ostala ista.

Udruga za očuvanje hrvatske tradicije „Podravina", u sklopu koje djeluje KUD, svih je ovih godina vodila brigu o osiguravanju uvjeta za njegov nesmetan rad. Dugi niz godina na čelu udruge bila je Anica Popović Biczák, potom Zoltán Solga, a danas je na njezinu čelu Anita Vertkovci Szakács.

Ljudi koji su gradili Podravinu

Posebno mjesto u svečanom programu zauzelo je prisjećanje na ljude koji su tijekom protekla dva desetljeća svojim radom, znanjem i predanošću pridonijeli razvoju društva. KUD-u su se pridružili i izvrsni svirači József Gulyás, Lajos Keszthelyi, László Török, Géza Kovács, Béla Arató i Ferenc Kráner, a kroz orkestar je tijekom godina prošao velik broj glazbenika.

Dio nazočnih

Svečanost je bila i prigoda da se zahvali svima koji su tijekom svih ovih godina svojim radom, trudom, srcem i prisutnošću ostavili neizbrisiv trag. Posebna zahvala upućena je Vesni Velin za njezin neumorni rad i posvećenost, kao i Zoltánu Vízváriju, tamburašu koji je doslovno odrastao s KUD-om.

Od srca su zahvalili i sviračima Tamburaškog sastava „Misija", bez kojih, kako je istaknuto, nijedna njihova priča ne bi imala onaj pravi, prepoznatljiv podravski zvuk.

Posebna zahvala upućena je i Jozi Solgi, jednom od pokretača i važnih oslonaca rada društva, u ime svih članova KUD-a „Podravina" i cijele hrvatske zajednice u Podravini.

Zajednički završetak

Voditeljica programa Renata Balatinac potom je pozvala sve nazočne da zajedno zapjevaju pjesmu „Majko Podravko" i uključe se u zajedničko podravsko kolo.

Time je završio svečani program kojim je KUD „Podravina" obilježio dvadeset godina svojega postojanja. Bila je to proslava dvaju desetljeća ispunjenih pjesmom, plesom, glazbom, narodnim nošnjama, putovanjima i susretima, ali prije svega ljudima koji su svojim radom pokazali da se tradicija može očuvati samo ako je netko živi, prenosi i iznova daruje novim naraštajima.

Branka Pavić Blažetin

ŽIVE VEZE S MATIČNOM DOMOVINOM KLJUČ OČUVANJA JEZIKA

S početkom nove školske godine 2026./2027. zvono je zazvonilo za 96 učenika Osnovne škole „Nikola Zrinski" u Keresturu, jedne od triju pomurskih hrvatskih narodnosnih osnovnih škola u kojima se provodi program predmetne nastave hrvatskog jezika. U prvom razredu sjedi 14 prvašića koji tek ulaze u svijet znanja dok se devetero osmaša priprema za završetak osnovnoškolskog školovanja. Kerestursku ustanovu pohađaju djeca iz pet mjesta – Belezne, Fićehaza, Tiloša, Velike Kaniže i naravno iz Kerestura. Škola od 2013. godine djeluje pod okriljem državnog Obrazovnog centra Klebelsberg te pripada kaniškom obrazovnom okrugu.

Prvašići u keresturskoj školi

Polaznici keresturske ustanove mogu usvojiti nova saznanja u vrlo dobrim uvjetima. Školska zgrada raspolaže s dovoljno učionica, opremljena je informatičkom učionicom, knjižnicom, prostorijama za ples, glazbu, a sa zgradom su povezani velika sportska dvorana i dom sela, čija je kazališna dvorana također na raspolaganju za razne izvannastavne aktivnosti. Uvjeti rada u ustanovi i dalje se poboljšavaju. Naime, nakon što su 2010. godine obnovljene sportska dvorana i vanjska fasada, u školi se sad odvija velika obnova interijera. Putem natječaja „Top20" osigurano je oko 147 milijuna forinti. U sklopu projekta bit će obnovljene učionice te modernizirani grijanje i unutrašnjost škole. U keresturskoj osnovnoj školi radi 16 pedagoga s kojima je u potpunosti osiguran stručni kadar. Ustanovu vodi ravnateljica Beata Herman, koja je rodom iz Kerestura, potječe iz mješovitog braka te solidno govori hrvatski. Tri učiteljice imaju hrvatsku spremu, jedna od njih radi uz mirovinu. U ustanovi veliku pozornost posvećuju hrvatskoj kulturi, tradicijama i običajima. Među izvannastavnim aktivnostima radionice su hrvatskog jezika na kojima se pripremaju za jezični ispit, hrvatski folklor i učenje tambure,

Predsjednica Hrvatske samouprave Kerestura dodjeljuje stipendije

a prilikom raznih blagdana organiziraju se i radionice hrvatskih običaja. Danas u vrijeme demografskih promjena ustanova dobiva sve veću ulogu u njegovanju hrvatskog jezika i kulture. Ima veliku ulogu u očuvanju hrvatskog identiteta. „Vrlo je mnogo mješovitih brakova, odnosno useljenih obitelji. Oni se raduju jeziku i rado ga uče, ali nemaju tradicijsku vezu s kulturom koju imaju urođenici. Upravo zato naša školska ustanova dobiva sve veći teret i ulogu u izravnom njegovanju hrvatskog jezika", objašnjava ravnateljica Beata Herman te dodaje kako se često zaboravlja da narodnosna škola nije samo mjesto gdje se uči jezik nego se hrvatska tradicija živi kroz dvojezične dekoracije, priredbe, običaje, dječje igre i drugo. Prema njezinu mišljenju znanje hrvatskog jezika može se jačati učestalim vezama s matičnom domovinom. Naime, u tim se prilikama osjeti prava funkcionalnost hrvatskog jezika. Upravo zbog toga ustanova mnogo ulaže u suradnju s osnovnim školama iz Hrvatske. Keresturska škola već više od tri desetljeća surađuje s Osnovnom školom Jože Horvata iz Kotoribe. Nekad, još dok je prometovao vlak između Kerestura i Kotoribe, za 10 minuta moglo se stići do škole u Hrvatskoj i često su učenici gostovali jedni kod drugih. Nažalost, i zadnja je linija zatvorena 2012. godine, a cestovnim prometom treba 40 – 50 minuta iz jedne u drugu školu. Izvrsna je suradnja s III. osnovnom školom iz Čakovca, Osnovnom školom Retkovec iz Zagreba, Osnovnom školom Draškovec te Foto-kino klubom Ivanovec. S pomoću tih suradnji pokušavaju tijekom godine organizirati zajedničke programe, međutim kako nam kaže ravnateljica, imaju vrlo malo materijalnih izvora za takve međunarodne suradnje. Kako bi se ojačala jezična komunikacija, ravnateljica ističe da su nužne žive veze s matičnom domovinom. Putovanja i ugošćivanja učenika iz Hrvatske iziskuju velika materijalna sredstva zbog čega škola redovito mora tražiti pomoć od raznih organizacija ili se prijaviti na projekte, no, kako nam reče, u zadnje vrijeme nekako se slabo podupiru

Na satu hrvatskog jezika

takvi projekti. Srećom u takvim programima mnogo pomaže Hrvatska samouprava Kerestura bez čije se pomoći ne bi mogle održavati veze sa školama u matičnoj domovini. Također, zahvaljujući hrvatskoj samoupravi više puta je u jednom semestru iz Kotoribe dolazio tzv. lektor učitelj koji je nadarenoj djeci pomagao oko komunikacije na hrvatskom jeziku, a isto tako i učiteljima. Podučavanje hrvatske kulture, narodnog plesa i sviranja škola mora rješavati na kreativne načine. Naime, prema važećoj regulativi, umjetničke predmete (poput glazbe i plesa) mogu predavati isključivo diplomirani profesori glazbe i plesa. Hrvatska zajednica prirodno nema dovoljno takvih stručnjaka s jezičnom spremom, ali

Ravnateljica Beata Herman

ima pojedinaca koji već godinama uspješno sviraju u tamburaškim sastavima i vode folklorne skupine. Bilo bi iznimno korisno kad bi se te regulative ublažile kako bi škola takve stručnjake iz prakse mogla zaposliti honorarno ili u nekom drugom obliku. Trenutačno je učenje tambure osigurano

Školska ustanova

materijalnom potporom Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin". Učiteljica hrvatskog jezika Henrieta Novak već godinama posebno se bavi nadarenom djecom i priprema ih za jezične ispite. Ističe kako je zainteresiranost djece za hrvatski jezik različita baš kao i za druge predmete. „U nižim se razredima puno igramo i memoriramo riječi. Svjesna sam toga da djeca kod kuće više nemaju s kim razgovarati jer im roditelji ne znaju hrvatski. Rijetki su slučajevi da mlade obitelji žive sa starim roditeljima koji još vladaju jezikom. Blizina Hrvatske nam puno znači. Roditelji su već mnogo čuli o tome da bi se jednog dana mogao ostvariti željeni most na Muri što bi otvorilo i mogućnosti zapošljavanja u Hrvatskoj. Oni se vesele nastavi hrvatskog jezika, a nekolicina djece koja završi osmi razred želi polagati i državne jezične ispite", rekla je učiteljica Henrieta. Posebno je ponosna na svoju učenicu Sofiju Kuzma, koja je uspješno položila kompleksni jezični ispit na B2 razini. Hrvatska samouprava Kerestura od samih početaka čvrsto stoji iza ove školske ustanove. Predsjednica samouprave Anica Kovač, koja je i sama dugo bila ravnateljica keresturske škole, vrlo dobro zna koliko je uloga škole ključna u njegovanju hrvatskog jezika i kulture. Ustanova i samouprava izvrsno surađuju, a u rad s mladima uključena je i Udruga Zrinskih kadeta, koja okuplja mladež i nakon završetka osnovne škole. „Naša samouprava posebno pazi na to da ostane u kontaktu s mladima i nakon što napuste osnovnoškolske klupe. Za njih organiziramo razne programe i pomažemo im stipendijama, a oni nam uzvraćaju sudjelovanjem i pomoći u organizaciji naših manifestacija. Dovoljno je spomenuti Zrinske kadete, Zrinijadu, učenje tambure i utrku Zrinski u koje se rado uključuju. Veseli nas što imamo studenticu koja se u Baji školuje za odgajateljicu, a znamo da ima još onih koji se pripremaju za slične pozive. Među mladima je iznimno popularna i nastava hrvatskog jezika na mreži jer se na nju lako mogu uključiti s bilo kojeg mjesta", rekla je predsjednica Anica Kovač.

Dodala je kako će samouprava u okviru svojih mogućnosti i dalje pomagati školu i mladež. Izrazila je želju da u budućnosti narodnosne samouprave koje djeluju u mjestima s narodnosnim školama ili vrtićima dobiju veću materijalnu potporu. To bi im omogućilo izdašnije financiranje školskih programa, međunarodnih kampova i razmjene učenika, čime bi se znanje hrvatskog jezika dugoročno podiglo na još višu razinu.

Beta

Svijetleći križ u Petribi

Hrvati u Mađarskoj još i danas s ponosom njeguju svoju vjeru i kršćansku tradiciju kao ključni stup svojeg identiteta. Tako je i u pomurskom naselju Petribi, gdje je 5. rujna u okviru svete mise posvećen svijetleći križ podignut u Milenijskom parku. Misu na mađarskom jeziku s hrvatskim napjevima predvodili su Wimmer Roland, opat iz Opatije Dömölk, i mjesni župnik Gábor Horváth. Brojni Petripčani i osobe koje su podrijetlom iz Petribe za postavljanje križa donirali su materijalna sredstva te je tako prikupljeno 2 104 916 forinti, a uz to je mnoštvo mještana svojim dobrovoljnim radom pridonijelo tomu. Među donatorima su i Skupština Zalske županije, Mjesna samouprava Petribe i Hrvatska samouprava Petribe, doznajemo od načelnika dr. Krisztiana Korcsmarosa. Načelnik je posebno zahvalio svim pojedincima te predstavnicima raznih poduzeća i organizacija koji su na bilo koji način pomogli da se podigne svijetleći križ u Petribi.

Beta

ALJMAŠ – Hrvatski KUD „Zora” poziva zainteresirane za bunjevačkohrvatsku tradiciju da se prijave u plesnu skupinu s kojom mogu nastupati u Mađarskoj, Hrvatskoj i Srbiji. Prijave se očekuju na broj 06 30 165 8550 Valerije Petrekanić ili na e-adresu *valeria.petrekanics@gmail.com*. Prijavljene očekuju svakog petka u Aljmaškom kulturnom centru od 18:30 do 20 sati.

BAJA – Hrvatska samouprava Bačko-kiškunske županije pozvala je predsjednike i zastupnike mjesnih hrvatskih samouprava, predstavnike i članove hrvatskih udruga i ustanova te sve zainteresirane pripadnike hrvatske zajednice na godišnju javnu tribinu koja je održana 27. listopada u Kulturnom centru bačkih Hrvata. Gosti tribie bili su glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Ivan Gugan i predsjednik Hrvatske državne samouprave Silvestar Balić.

KUD „Zora” iz Aljmaša gostovao u Hrvatskoj

KUD „Zora” iz Aljmaša 3. listopada gostovao je na Međunarodnom susretu prijateljstva, na 17. smotri folklora u Nardu koja se priređuje pod geslom „A'OJ NARDU SELO POKRAJ DRAVE”. Uz domaćine, KUD „Kolo” iz Narda, nastupili su još ŽPS „Snaše” iz Narda, OKUD „I. L. Ribar” iz Sonte (Srbija) i KUD „Olovni gaz” iz Olova (BiH). KUD „Zora”, koji djeluje pod okriljem Hrvatske samouprave grada Aljmaša, predstavio se spletom bunjevačkih plesova. Nakon programa uslijedilo je druženje i zabava uz TS „Traženi”.

S. B.

Foto: Darko Jančikić (Facebook)

KAĆMAR – U okviru Narodopisa učenici viših razreda OŠ u Kaćmaru koji pohađaju predmetnu nastavu hrvatskoga i njemačkoga jezika nedavno su posjetili Zavičajnu kuću u obližnjem Bikiću. Učenike su vodile nastavnica hrvatskoga jezika Anica Matoš i njezina kolegica koja predaje njemački. Kako nam je kazala nastavnica Anica Matoš, vodič im je bila mjesna umirovljena učiteljica Mária Etsberger, koja ih je upoznala s mjesnom poviješću i zavičajnom zbirkom.

Tradicionalni Miholjdanski sajam u santovačkom vrtiću

Na blagdan sv. Mihovila, 29. rujna, u santovačkom hrvatskom vrtiću u prijepodnevnim satima priređen je već tradicionalni Miholjdanski sajam. Kao i svake godine, vrtićaši velike skupine predstavili su se kratkim prigodnim kulturnim programom. Sajam je i ove godine privukao velik broj roditelja, baka i djedova. Mališani velike skupine kazivali su prigodne stihove, izvodili dječje igre i pjevali pjesme na hrvatskom i mađarskom jeziku. Okupljene je srdačno pozdravila voditeljica vrtića Anica Filaković uz poziv na zabavno miholjdansko prijepodne. Djelatnici vrtića, odgojiteljice, roditelji, djeca i podupiratelji dočarali su pravi sajamski ugođaj uz bogatu ponudu raznih domaćih kolača, peciva, peretaka, palačinki i drugih slastica, igračaka, raznih rukotvorina koje su izradila djeca i njihovi roditelji. Bilo je i oslikavanja lica, zabavnih tetovaža. Kao i svake godine, sav prihod od prodaje utrošit će se za razne potrepštine vrtića i vrtićaša.

S. B.

Radionica hrvatskog baranjskog veza u santovačkoj školi

Članice KUD-a „Seljačka sloga” Draž iz Hrvatske u utorak 29. rujna održale su radionicu hrvatskog baranjskog veza u Hrvatskoj osnovnoj školi u Santovu. Na radionici su sudjelovali učenici viših razreda.

Sudionike je pozdravila Eva Balatinac, umirovljena učiteljica OŠ Draž rodom iz baranjskog Gajića. Slušatelji Radija Baranje znaju je po prilozima u emisiji „Govor moga kraja”. Nakon povratka u Baranju 1998. godine angažirala se u obnovi rada KUD-a „Seljačka sloga”, a zatim i kao čelnica kulturno-turističke manifestacije „Baranjski Bećarac”, koja okuplja podunavske Hrvate.

Program je ostvaren u sklopu projekta Radionice hrvatskog baranjskog veza u baranjskim školama pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija RH, Općine Draž i TZ-a Općine Draž.

Prva radionica održana je u travnju ove godine u OŠ Draž, a u radionice su uključene obrazovne ustanove u Hrvatskoj i Mađarskoj – OŠ Mohač, OŠ „Franjo Tuđman” Beli Manastir i Hrvatska škola „Miroslav Krleža” Pečuh.

Voditeljice projekta i radionice Eva Balatinac, Eva Kostolić i Jela Nikolić učenicima santovačke škole pokazale su tehniku baranjskog hrvatskog veza: legutke – vez pisanac, opletuša, žeravke – mravci, lozica i drugo.

S. B.

LIKOVNI NATJEČAJ „SPOMENICI OBITELJI ZRINSKI”

Uoči Dana Nikole Zrinskog Osnovna škola „Nikola Zrinski” u Keresturu raspisala je likovni natječaj za učenike hrvatskih pomurskih škola te partnerskih škola iz Hrvatske. Tema natječaja bila je izrada razglednice o spomenicima obitelji Zrinski, a natjecatelji su mogli odabrati jednu od tri kategorije: crtanje, izrada fotomontaže ili izrada s pomoću umjetne inteligencije. Na natječaj su pristigla 43 rada iz raznih ustanova te je od njih u prostorijama doma kulture uređena prigodna izložba.

Nastalo je mnoštvo kreativnih radova. Neki su učenici fotografirali spomenik u svojem mjestu i od toga složili fotomontažu, drugi su na temelju fotografija oslikavali spomenike, dok su oni koji su odabrali najmoderniju tehnologiju izradili razglednice uz pomoć umjetne inteligencije. Stručno povjerenstvo imalo je iznimno težak zadatak – među mnoštvom maštovitih rješenja odabrati najuspješnija. Svaki je rad na svoj način prenio povijesnu baštinu i značaj obitelji Zrinski. Različitost primijenjenih tehnika – od klasičnog crteža koji prenosi toplinu dječjeg izraza preko precizno ukomponiranih fotomontaža pa sve do inovativnih rješenja stvorenih uz pomoć umjetne inteligencije – pokazala je da povijest može biti izvanredno nadahnuće za mlade stvaratelje.

Izložba

Alatom umjetne inteligencije

Fotomontaža 5. razreda

Tehnika crtanja

Izložba postavljena u domu kulture privukla je veliku pozornost javnosti. Posjetitelji su s oduševljenjem razgledavali kreativne razglednice koje, osim umjetničke vrijednosti, nose i snažnu poruku o očuvanju zajedničke kulturne baštine te povezivanju škola s obiju strana granice.

Članovi žirija – među kojima su bili učiteljica Mária Sánta, predsjednik Foto-kino kluba Ivanovec i novinarka Hrvatskoga glasnika Bernadeta Blažetin – radove su ocijenili zlatnom, srebrnom i brončanom kvalifikacijom. Nagrade je svečano dodijelio dr. Attila Kos, počasni konzul Republike Hrvatske u Velikoj Kaniži. U kategoriji umjetne inteligencije zlatnu kvalifikaciju dobili su Marcell Hajdu, László Baski, László Horváth i Dora Repalust, srebrnu Mira Vargovics, Vivien Varga, Tamás Mikolán i János Gonda, a brončanu Hanna Horváth i Ábel Mihók. U kategoriji crteža zlatnu kvalifikaciju dobile su Vanda Horvat i Evelin Sánta, srebrnu Enikő Sánta i Janka Kondricz, a brončanu Lena Volan, Dora Fuš, Boglárka Somogyi i Mihály Sznopek. U kategoriji fotomontaža zlato su dobili Hermina Kárász i Luca Söveges, Dominik Varga i Mátyás Kovács, Alex Répás, Péter Sánta, srebro Karlo Atlija, Luka Zrno, Csongor Söveges i 2. razred, a broncu Nika Klarić, Lucija Jozić, Tena Huško te 5. i 8. razred.

Beta

DAN HRVATA I ŽLIČNAKE U PETRIBI

Hrvatska samouprava Petribe 5. rujna priredila je tradicionalni Hrvatski dan, koji svake godine okuplja pomurske Hrvate radi očuvanja materinskog jezika i kulturne baštine. Ovogodišnji program bio je poseban jer se tradicionalnom kulturnom slavlju prvi put priključio i tradicionalni gastronomski sadržaj Festival žličnake kako bi se očuvala tradicionalna pomurska jela. Na manifestaciju su i ove godine pristigle kulturne udruge iz okolnih mjesta: iz Letinje, Mlinaraca te iz prijateljskog naselja Ivanovca iz Hrvatske. Bio je to poseban dan na kojem se ispoljilo bogato hrvatsko pomursko nasljeđe.

Tijekom dana Petripčice su pripremale žličnake. To jednostavno jelo od „mele (brašna), vode i soli" bilo je često na stolovima pomurskih Hrvata u poslijeratnim siromašnim vremenima. Kako ne bi uvijek bilo istoga okusa, pomurske „sokačice" bile su snalažljive – jednom bi ga začinile kiselim vrhnjem, drugi put pečenim lukom, treći put slaninom ili kosanom mašću, sitnim čvarcima i drugim. Sve su to mogli posjetitelji kušati te promatrati izradu samog jela.

Petripčice prave žličnake

Izvođači kulturnog programa

Uz pomurska jela nije nedostajala ni pomurska popevka i plesovi. Sastav „Petripske ružice" kao domaći čuvar tradicije i pučkih popijevaka zabavljao je publiku hrvatskim popevkama, baš kao i Pjevačka skupina „Joška Vlašić" iz Mlinaraca i Hrvatska pjevačka skupina iz Letinje. Pomurske plesne korake predstavile su plesačice Folklorne skupine „Regica" iz Mlinaraca, a prekograničnu suradnju i povezanost s matičnom domovinom jamčili su članovi KUD-a „Katruže" iz prijateljskog mjesta Ivanovca.

Gastronomsko-kulturna priredba privukla je velik broj čuvara starih recepata dajući novu dimenziju Hrvatskom danu i dodatno doprinoseći popularizaciji kulturne baštine pomurskih Hrvata. Organizatori su izrazili zahvalnost na uloženom trudu i nastupu svim izvođačima, ali i brojnim mještanima i gostima koji su svojim dolaskom pomogli da osjećaj zajedništva još jednom obasja cijelu Petribu.

Beta · Foto: Organizatori

Plivanjem povezala Pomurje i Međimurje s Dalmacijom

Plivačica Sara Puklavec, podrijetlom Hrvatica iz Pomurja i Međimurja, ostvarila je još jedan izniman uspjeh. Nakon što je preplivala tjesnac Bospor u duljini od 6,5 kilometara na prestižnoj međunarodnoj utrci Bosphorus Cross-Continental Swim u Istanbulu, projektom „Od Zlatnog rata do Farosa" uspjela je povezati svoje voljeno Pomurje i Međimurje s Dalmacijom.

Više od osam sati neprekidnog plivanja, borba s vjetrom, umorom i vlastitim granicama obilježili su dosad najveći sportski pothvat mlade plivačice Sare. Dana 16. rujna dionicu dužu od 20 kilometara, od Brača do Hvara, preplivala je za osam sati i 32 minute, a dolazak u Stari Grad bio je vrhunac višemjesečnih priprema i zahtjevne organizacije. Plivanje od Brača do Hvara nije bilo zahtjevno samo u sportskom smislu. Sara je samostalno razvijala i vodila cijeli projekt – od početne ideje i logistike do razgovora s partnerima i sponzorima, odnosa s medijima i završne realizacije. Uz Saru u ostvarivanju projekta stajali su brojni sponzori iz Hrvatske i Mađarske, a navijali su i mnogi Hrvati iz Mađarske.

Sara Puklavec

Sara Puklavec od rane osnovnoškolske dobi na natjecanjima zastupa obje zemlje. Obje nosi u srcu i svaka joj je pružila mnogo lijepih doživljaja, prijateljstava i snage da pliva za njih. Na Mađarskom državnom prvenstvu u ledenom plivanju (Budimpešta, 2026.) osvojila je šest medalja (četiri zlatne, jednu srebrnu i jednu brončanu). Državna je prvakinja na 50 m leđno u dobnoj i apsolutnoj kategoriji. Sljedeće godine očekuje Svjetsko prvenstvo u ledenom plivanju u Rumunjskoj, za koje je već ostvarila kvalifikacijsku normu.

Beta

Sjednica Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije

U Kulturnom centru bačkih Hrvata u Baji 24. rujna održana je redovita sjednica zastupničkog vijeća Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije. Na dnevnom redu bilo je uobičajeno izvješće predsjednika Jose Šibalina o događanjima između dviju sjednica, izmjena Pravilnika o organizaciji i radu te organiziranje i podupiranje županijske priredbe Festival kulturne baštine „Bunjevci bez granica".

Uz županijske vijećnike sjednici su nazočili i stalno pozvani gosti: županijska referentica Orsolya Papp i županijski bilježnik Gábor Zsidó.

Nakon što je utvrđen potreban kvorum, s obzirom na to da je sjednici nazočilo pet od ukupno sedam vijećnika, jednoglasno je prihvaćen pismeno predložen dnevni red.

U svojem redovitom izvješću o događanjima između dviju sjednica predsjednik Šibalin istaknuo je uspješne županijske priredbe u suradnji s mjesnim hrvatskim samoupravama ostvarene u proteklom razdoblju: Hodočašće bačkih Hrvata i prijateljskih zajednica 5. rujna na santovačkoj Vodici, Susret podunavskih Hrvata – Raca 12. rujna u Baćinu i Berbenu svečanost bačkih Hrvata 19. rujna u Baškutu. Posebno je istaknuo uspješan nastup nedavno osnovanog KUD-a „Baškut" na Berbenoj svečanosti u Baškutu.

Zastupnici

Bez rasprave, primjedbi i drugih prijedloga Županijsko vijeće primilo je na znanje predsjednikovo izvješće.

Uslijedila je rasprava o prijedlogu izmjene Pravilnika o organizaciji i radu kojim je, u skladu sa zakonskim promjenama, izmijenjen naziv – umjesto varmeđe na županijsku samoupravu.

Kako će sljedeće istaknuto događanje biti Festival kulturne baštine „Bunjevci bez granica", raspravljalo se o organiziranju i podupiranju priredbe koja će se ove godine 10. listopada održati u Čavolju u suradnji s mjesnim hrvatskim samoupravama Čavolja, Bikića i Sentivana. Priredba će se ostvariti uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske od 710 000 forinti (2000

Zastupnici

eura) te supotporu udruženja hrvatskih samouprava od 390 000 forinti i potporu Kulturnog centra bačkih Hrvata. Županijsko vijeće jednoglasno je prihvatilo prijedlog o organiziranju i podupiranju IX. Festivala „Bunjevci bez granica", koji će okupiti sudionike iz mađarskog dijela Bačke i bunjevačkohrvatska kulturna društva iz Subotice i Tavankuta (Srbija).

Pod točkom Razno županijsko vijeće usvojilo je odluku o podupiranju Županijskog hrvatskog natjecanja u kazivanju stihova, koje će se održati početkom prosinca u Kulturnom centru bačkih Hrvata u organizaciji Gradske knjižnice „Endre Ady" u Baji, iznosom od 300 000 forinti te nadalje o sazivanju obvezne godišnje javne tribine koja će se održati 27. listopada 2027. godine. Bilo je riječi i o pismenom pozivu glasnogovornika na dostavljanje prijedloga i mišljenja u vezi s budućim financiranjem hrvatskih samouprava i narodnosnim natječajima. Među ostalim bilo je riječi i o aktualnim pitanjima, o predaji prijave na natječaj Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske za projekte Programi za djecu u Baji i Santovu i Berbena svečanost bačkih Hrvata 2027. godine u Kalači.

Nakon sjednice u proširenom sastavu održan je i dogovor o organiziranju priredbe Festival kulturne baštine „Bunjevci bez granica" na kojem su uz predsjednicu Hrvatske samouprave Čavolja i županijsku vijećnicu Zitu Ostrogonac sudjelovali i predsjednici hrvatskih samouprava Bikića Rózsa Francsovics te Sentivana István Puskás.

S. B.

U SPOMEN

Stipan Filaković

(1936. – 2026.)

U 90. godini života 9. listopada u Pečuhu je preminuo umirovljeni novinar Hrvatskoga glasnika Stipan Filaković.

Rođen je 28. travnja 1936. u Santovu u šokačkohrvatskoj obitelji kao jedno od troje djece Stipe Filakovića i Đule Mandić. Odrastao je uz stariju sestru Mariju i mlađeg brata Branka.

Maturirao je 1954. godine u srpsko-hrvatskoj gimnaziji u Budimpešti. Studij na Visokoj nastavničkoj školi započeo je u Budimpešti, a nastavio u Segedinu i Pečuhu.

Tri je godine radio u srpsko-hrvatskoj osnovnoj školi u Pečuhu te surađivao u emisijama Mađarskog radija u pečuškom studiju, gdje je djelovala srpsko-hrvatska redakcija. Godine 1960. zaposlio se na Radio Pečuhu, gdje je radio u srpsko-hrvatskoj redakciji sve do prelaska u Hrvatski glasnik.

Od 1980. godine surađivao je s tjednikom Narodne novine, a od 1991. s tjednikom Hrvatski glasnik. U mirovinu je otišao 1996. godine kao novinar Hrvatskoga glasnika.

Njegove brojne reportaže sačuvane su na magnetofonskim vrpcama Radio Pečuha, a crtice, novinski zapisi i studije objavljeni su u Narodnim novinama, Narodnom kalendaru, Hrvatskom glasniku, Hrvatskom kalendaru i drugim publikacijama.

Neka mu je laka zemlja.

Branka Pavić Blažetin

Život je prekratak da bismo loša vina pili...

POZIVNICA

Hrvatska samouprava XII. okruga i Hrvatska samouprava Budimpešte
Vas srdačno pozivaju na tradicionalnu proslavu!

MARTINJE

Vrijeme:
11. studenog 2026. godine
u srijedu u 18.00 sati!

Mjesto:
Vijećnica samouprave Hegyvidék
1126 Budimpešta, Böszörményi út 23-25.

Za glazbeni program pobrinut će se
Krunoslav Agatić - Kićo,

a očekuje nas i gostovanje vinara u suradnji s vinotekom
Radowin.

Što vas očekuje za Martinje?

Degustacija vrhunskih vina • Vrhunski gastronomski specijaliteti
Tradicionalni jesenski okusi i mirisi • Ugodno druženje u veselom društvu

Dobro nam došli!

Svakako potvrdite svoj dolazak!
hrsamoupravabp@gmail.com

SUSRET NACIONALNIH MANJINA U NAGYNYÁRÁDU

U Nagynyárádu je 19. rujna održan IX. susret nacionalnih manjina posvećen gastronomiji, glazbi, plesu i kulturnoj baštini manjinskih zajednica.

Ovogodišnji program stavio je poseban naglasak na tradiciju, zajedništvo i različitost manjinskih kultura. Posjetitelje su očekivali programi tradicijskih plesova, među kojima su bili mađarski romski plesovi iz Szatmára te južnoslavenski plesovi koje je poučavala Mirjana Bosnyák Ecsenyi, dok je za glazbeni ugođaj bio zadužen tamburaš Sándor Petrovics stariji. Poseban dio programa bio je koncert skupine Khamoro Budapest Band.

U središtu susreta bilo je tradicionalno natjecanje u kuhanju, čime je gastronomija ponovno poslužila kao jedan od načina predstavljanja kulturnih posebnosti nacionalnih manjina. Organizatori su pozvali posjetitelje da kroz hranu, ples i glazbu upoznaju raznolikost tradicija koje zajedno čine kulturnu sliku Mađarske.

Branka Pavić Blažetin

Kupusni dan u Poganu

Da su bošnjački Hrvati u Poganu bili proizvođači kupusa za pečuške tržnice, potvrđuju nam novinski članci i zapisi te usmena predaja njihovih potomaka. I danas ima nekolicina žena koje se sjećaju kako su njihove majke i bake sadile, kiselile i prodavale ukusan poganski kiseli kupus, koji je bio vrlo tražen na pečuškim tržnicama.

Na tom je tragu davno, za predsjedavanja Ága Dragovác Hrvatskom samoupravom Pogana, organiziran prvi Kupusni dan u Poganu. I ove godine 12. rujna u seoskoj kući u Poganu održan je Kupusni dan.

Uvijek su se naši predci trudili radom priskrbiti što bolje uvjete za život. Doselivši u prvom redu kao stočari, krajem 19. stoljeća sve se više okreću vrtlarstvu, a kupus je bio biljka koja je dobro uspijevala i koju su oni itekako znali uzgajati. Imali su i nabavljali dobro sjeme i sadnice te imali dobre prinose.

Potreba za vitaminom C, kojega u kiselom kupusu ima u znatnoj količini, tad je možda bila i veća nego danas, nije bilo suplemenata koji se danas uzimaju kao dodatci prehrani.

Na priredbi su nastupili Ženski pjevački zbor „Poganske snaše" i KUD „Marica" iz Salante. Naravno, za večeru je bila poslužena sarma, a za dobro raspoloženje i ples do ponoći brinuo se mohački Orkestar „Glasovi".

Mnogo se toga promijenilo, pa i u posljednja dva desetljeća, pogotovo u Poganu i među tamošnjim Hrvatima kojih danas ima jako malo. A posebno ih je pogodila jezična asimilacija. Nekoliko obitelji još uvijek dobro govori hrvatski jezik, ali i oni se mogu izbrojiti na deset prstiju.

Na manjinskim izborima 2024. godine za zastupnike troročlane Hrvatske samouprave Pogana izabrani su Vivien Jakab, Judit Szemelyácz-Kovács i Gábor Kollár. U hrvatskom biračkom popisu u Poganu tad su bila upisana 72 birača, od kojih je njih 49 pristupilo glasanju.

Branka Pavić Blažetin

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Branka Pavić Blažetin (tel. +36 30 396 1852, e-adresa: *branka@croatica.hu*); NOVINARI: Stipan Balatinac (e-adresa: *balatinacz66@gmail.com*); Bernadeta Blažetin (e-adresa: *beta@croatica.hu*), Čarna Kršul (e-adresa: *carna.krsul@croatica.hu*); RAČUNALNI SLOG: Zsolt Farkas; LEKTURA I KOREKTURA: Vjekoslav Blazsetin (e-adresa: *lektor.glasnik@gmail.com*). ADRESA: 1093 Budapest, Lónyay u. 18/b. (tel. +36 30 436 1146, e-adresa: *glasnik@croatica.hu*) – ZA OSNIVAČA: Savez Hrvata u Mađarskoj. IZDAVAČ: Croatica Nonprofit Kft. RAVNATELJICA: Timea Šakan-Škrlin. List se širi posredstvom Mađarske pošte na osnovi pretplate na žiroračun 11600006-00000000-78637100 (Erste Bank Hungary Zrt.). Pretplata na godinu dana iznosi 15 600 Ft. Tjednik se financira iz državnog proračuna Mađarske. Rukopise, fotografije i crteže ne čuvamo i ne vraćamo. TISKARSKA PRIPREMA, TISAK: CROATICA Nonprofit Kft., 1093 Budapest, Lónyay u. 18/b. HU ISSN 1222-1270